

TOKAT YÖRESİNDE YETİŞTİRİLEN ŞEFTALİ'NİN MALİYETİNİN BELİRLENMESİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Resul GERÇEKÇİOĞLU(1), Kemal ESENGÜL(2)

ÖZET

1987-1988 üretim sezonunda yürütülen bu araştırma bulgularına göre; Tokat yöresinde şeftali yetiştiriciliğinde bir kg şeftalinin üretim maliyetinin 231.00 TL olduğu tespit edilmiştir. 1988 yılı itibari ile tesis masrafının 1 177 420 TL/da, üretim masrafları ise 369 826 .75 TL/da olarak belirlenmiştir. Ayrıca tesis masraflarının yıllara göre dağılımı ise aşağıdaki gibi olmuştur: 1.yıl %32.39, 2.,yıl %24.26, 3.yıl %21.36 ve 4.yıl %21.99. Tesis masraflarının %40.07'sini ve üretim masraflarının da %37.45'ini işçilik giderlerinin oluşturduğu da tespit edilmiştir.

ABSTRACT

A STUDY ON PEACH PRODUCTION INPUTS AND ITS COST IN TOKAT PROVINCE

In this study, peach production inputs of peach orchard establishments in Tokat region were determined.

Peach production inputs were calculated 231.00 TL per kilogram. According to 1988 costs planting of per decar was calculated as 1.177.420 TL/da. and costs of fruit production were 369.826.75 TL/da. However, the distrubing of cost of planting are below: First year is 32.39 %, second year is 24.24 %, third year is 21.36 % and fourth year is 21.99 %.

The costs of labour were 40.07 % in planting, and 37.45 % in fruit production.

1) C. Ü. Tokat Zir. Fak. Bahçe Bl. Araş. Gör.

2) C. Ü. Tokat Zir. Fak. Tarım Ekonomisi Bl. Yard. Doç. Dr.

GİRİŞ

Tokat ili şeftali yetiştiren önemli iller arasında yer almaktadır (1). Bölgedeki şeftali üretiminin % 32.04'ü Tokat ilinden karşılanmakta olup, yıldan yıla da yetiştiriciliği yaygınlaşmaktadır (2). Pazara sürüldüğü dönemlerde kavun, karpuz ve üzüm gibi meyvelerle rekabet halinde olmasına karşılık rahatlıkla alıcı bulabilmektedir. Ancak özellikle gelişmiş ülkelerde halledilmiş olan iç ve dış pazar organizasyonu ülkemizde halen yetersizdir ve bir sorundur. (3,4). Özellikle depolamanında çok sınırlı düzeyde yapılması yada hiç yapılmaması şeftalinin hasat sonrası hemen elden çıkmasını gerektirmektedir. maliyetinin ne olduğunu kesin olarak bilemeyen Tokat çiftçisi, ürününü çoğu kez bir kaç elden pazarlamakta, eline geçene ise razı olmaktadır. Bu durumda ise genellikle tatminkâr olmayan fiyatlarla karşılaşmaktadır.

Ürünü tek elden satabilen çiftçiler dışında şeftali, çiftçiye doyurucu bir kâr getirmemektedir. Tokat ilinde uygun çeşitlerle kurulu kapama bahçelerinin yetersizliği yanında, iç ve dış pazar organizasyonundaki yetersizlik temel sorun olarak görülmektedir.

Temelde bu iki sorun halledilirse çiftçiler her ne kadar maliyetini bilmesede şeftali, üreticinin yüzünü güldürecektir.

Bu araştırma ile 1988 yılındaki şeftali üretim maliyetleri ve maliyet içindeki unsurların dağılımı incelenmiştir.

1- METERYAL VE YÖNTEM

1.1- Materyal

Araştırmanın amacı Tokat yöresinde çiftçi şartlarında şeftali üretim maliyetleri ve maliyet içindeki unsurların dağılımını incelemektir. Şeftali üretim alanlarının % 76.33 kısmı Merkez, Kazova ve Turhal da yer aldığından maliyet hesabında bu yörelerdeki şeftali yetiştiriciliği dikkate alınmıştır (5).

1.2- Yöntem

1.2.1- örneklemede Uygulanan Yöntem

Araştırma alanı olarak Tokat iline bağlı köylerden şeftali yetiştiriciliğinin önemli olduğu 40 köyün kapladığı alan seçilmiştir. Bu köylerin belirlenmesinde yöredeki tarım kuruluşlarında yöreyi iyi tanıyan yetkililerden istifade edilmiştir.

1.2.2- Örneğe Giren Köylerin Seçiminde Uygulanan Yöntem

Araştırma popülasyonunu oluşturan 40 köyün kapladığı alanda ki şeftali yetiştiriciliği yapan bütüm tarım işletmelerinde anket yapma, zaman ve maddi imkanların sınırlılığı nedeniyle mümkün olmadığından % 25'i kadar köy (10) basit tesadüfi örnekleme medoduyla seçilmiştir.

1.2.3- Örneğe Giren İşletmelerin Seçilmesinde Uygulanan Yöntem

Bu aşamada örneğe giren 10 köyün kapladığı alandaki şeftali yetiştiriciliğini yapan 122 adet tarım işletmesi popülasyon olarak dikkate alınmıştır.

122 adet tarım işletmesinden anket uygulanacak olan işletmelerin yada diğer bir ifade ile örnek hacminin belirlenmesinde (n % 20 N ; n : örnek sayısı, N : popülasyon) sabit örnekleme oranı benimsenmiş (6) ve böylece popülasyonun % 20'si kadar işletme (25 adet işletme) ile anket uygulaması yapılmıştır. Böylece örneğe giren işletme sayısı belirlendikten sonra bunların hangi işletmeler olacağını belirlenmesinde basit örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tesadüfi sayıların oluşturulmasında da, tesadüfi sayılar cedvelinden yararlanılmıştır.

1.2.4- Anket Aşamasında Uygulanan Yöntem

Anket formları işletme reislerine mahallinde sorulan sorulara karşılık alınan cevaplarla bizzat araştırmacılar tarafından doldurulmuştur. Alınan bilgiler 1987-1988 üretim dönemini içermektedir. Hazırlanan anket formlarıyla işletmelerden; mevcut şeftalinin diğer meyvelere göre durumu, şeftali çeşitlerinin verim yaşları ve verimleri, çeşitli ve ana seçimi, arazi durumları, fidan temini, kültürel uygulamalar, hasat, nakliye, kasalama ve zararlanma (%)'leri, satış ve yetiştiriciliği sınırlayan etmenler yanında maliyetle ilgili sorular sorulmuş ve bilgiler alınmıştır. Daha sonra doldurulan anket formları tek tek değerlendirilerek elde edilen bilgiler özetlenmiştir. değerlendirmeler, ortalama verilen üzerinden yapılmış, analiz ve değerlendirmelerde basit yüzde hesaplar kullanılmıştır. Maliyetin hesaplanmasında da Açıl (1974) ve Aras (1988)'den yararlanılmıştır (7,8).

2. BULGULAR VE TARTIŞMA

Şeftali üretim maliyetini belirlemek amacı ile derlenen bilgiler Çizelge 1 ve Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 1. Şeftali Maliyet Hesabı Çizelgesi*
(Şeftali Tesis Masrafları TL/da)

Tesis Masrafları Unsurları	Tesis Masrafları (TL)			
	1. yıl	2. yıl	3. yıl	4. yıl
1. Pullukla sürüm	7000	7000	7000	7000
2. Toprak işleme (2 kez)	10000	10000	10000	10000
3. Dikim yerinin işaretlenmesi	23000	—	—	—
4. Çukur açma	17680	4620	—	—
5. Fidan dikimi (40 adet)	36000	9000	—	—
6. Dikim işçiliği	14000	3500	—	—
7. Gübre bedeli	32000	32000	32000	32000
8. Gübre işçiliği	7000	7000	7000	7000
9. Sulama kanalı açma işçiliği	14000	14000	14000	14000
10. Su parası	6000	6000	6000	6000
11. Sulama işçiliği	7000	7000	7000	7000
12. İlaç bedeli	60000	60000	60000	60000
13. İlaçlama işçiliği	42000	42000	42000	42000
14. Budama işçiliği	5625	5625	5625	5625
15. Koruma (Bekçilik)	2000	2000	2000	2000
16. Arazi vergisi	350	350	350	350
17. Diğerleri (Meyve seyreltmesi)	—	—	—	7000
18. Toplam	283655	209895	192975	199975
19. Masraf. % 5'ten normal faizi	8510	6297	5789	5999
20. Ç. arazi kıymetinin faizi (% 5)	75000	75000	75000	75000
21. Toplam	381347	301687	283413	290973
22. Gelir (ürün bedeli - 400 TL/kg)	—	16000	32000	32000
23. Genel Toplam (Gider-Gelir)	381347	285687	251413	258973
24. Tesis masrafları genel toplamı = 1177420 TL/da				
25. Tesis masrafları amortisman payı = 73589 TL				

* Şeftali bahçesinin ekonomik ömrü 20 yıl kabul edilmiştir (9.10).

Çizelge 1. ve 2.'deki bilgiler ışığında Tokat koşullarında, Tokat çiftçisi 1 kg şeftali'yi 231.00 TL'ye maletmektedir. 1988 yılında çoğunlukla kabzımal aracılığı ile satılan şeftali'nin ortalama fiyatı 275 TL/kg olmuştur. Görüldüğü gibi şeftali, bu yılda maliyetinin altında bir fiyatla satılmıştır. Ancak, satış kanallarının azaltıldığı durumlarda ise ortalama 400 TL/kg'dan satılmış, Tokat dışında ise 535 TL/kg'dan rahatlıkla alıcı bulabilmiştir (5).

Çizelge 2. Şeftali Maliyet Hesabı Çizelgesi
(Şeftali'nin Üretim Masrafları TL/da).

1. Pullukla sürüm	7000.00
2. Toprak işleme	14000.00
3. Budama işçiliği	22500.00
4. Gübre bedeli	32000.00
5. Gübreleme işçiliği	7000.00
6. Su bedeli	6000.00
7. Sulama işçiliği	7000.00
8. İlaç bedeli	60000.00
9. İlaçlama işçiliği	42000.00
10. Meyve seyreltme işçiliği	7000.00
11. Hasat (Kadın işgücü)	32000.00
12. Nakliye	20000.00
13. Koruma	2000.00
14. Arazi vergisi	350.00
15. Toplam	204850.00
16. Masrafların % 5'ten normal faizi	10242.00
17. Genel İdare Giderleri (Masraflar toplamının % 3'ü)	6145.50
18. Çıplak arazi kıymetinin faizi (% 5)	75000.00
19. Tesis masrafları amortisman payı	73588.00
20. Üretim masrafları genel toplamı	369827.00

$$21. \text{ Bir kg şeftali'nin maliyeti} = \frac{\text{Üretim mas. genel top. (TL)}}{\text{Dekara verim (kg)}}$$

$$= \frac{369.827}{1.600} = 231.00 \text{ TL/kg}$$

2.1- Şeftali Üretim Girdilerinin Oransal Dağılımı

Çizelge 1. incelendiğinde, 1.177.420 TL/da olan tesis masrafları toplamının 471.800 TL'si işçilik masraflarını oluşturmaktadır, Buda tesis masrafları toplamının % 40.07'gibi önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Çizelge 2.'de belirtilen üretim masraflarının da % 37.45'ini işçilik masrafları oluşturmaktadır.

İşçilik giderlerinin yüksekliğinin farkında olan üreticilerin çoğu, meyve sey-

reilmesi, budama, sulama, gübreleme, kanıkların açılması ve ilaçlama gibi giderlerini kendi aile işgücünden yararlanarak karşılamaktadırlar. Özellikle meyve seyreltmesi (Her çiftçi zaten yapmıyor) ve budamayı çiftçilerin tamamına yakını kendileri yapmaktadırlar. Tesis aşamasında dikim yerinin işaretlenmesi, çukur açma, fidan dikimi ve dikim işçiliği 1. ve 2. yıllarda, meyve seyreltmesi gideri 4. yıldan itibaren sonraki yıllarda, diğer giderler ise 4 yıl boyunca dikkate alınmıştır. bu durumda tesis aşamasında 1. yıllık masraflar tesis masrafları genel toplamının % 32.39'unu, 2.yıl % 26.26'sını, 3. yıl 21.36'sı ve 4.yıl % 21.99'unu oluşturmaktadır. Şeftalinin 4. yıldan itibaren verimi artmakta, 7-8. yıllarda ise düzenli olarak verim alınmaktadır (10).

Üretim masrafları (Çizelge 2), Tokat çiftçisinin her yıl yaptığı ve günden güne de, karşılığını aldıkça daha titiz ve düzenle uyguladığı bir takım kültürel uygulamaların beraberinde getirdiği giderlerdir.

3. KAYNAKLAR

1. **Anonymous.**, 1986. Tarımsal Yapı ve Üretim. DİE, Ankara
2. **Anonymous.**, 1988. Tarımsal Yapı ve Üretim. DİE, Ankara
3. **Pekmezci, M.**, 1975. Yaş Meyve ve Sebze İhracaatında Depolama Sorunları. Yaş Meyve ve Sebzeler ile Baklagiller İhracaatı v Sorunları Semineri: 243-249, Ankara.
4. **Anonymous.**, 1975. Şeftali İhracaatını Geliştirme Olanakları Araştırma Raporu. No. 45, İGEME, Ankara.
5. **Gerçekçioğlu, R. ve Köksal, İ.**, 1991. Tokat Yöresinde Şeftali Yetiştiriciliği ve Sorunları Üzerinde Bir Araştırma. C.Ü. Tokat Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, s:49-61, Ankara,
6. **Güneş, T. ve Arıkan, R.**, 1985. Tarım Ekonomisi İstatistiği Ankara Üni. Ziraat Fak. Yayınları: 92, s: 210-211, Ankara
7. **Açıl, F.**, 1974. Tarımsal Ürün Maliyetlerinin Hesaplanması ve Memleketimiz Ürün Maliyetlerindeki Gelişmeler. Ank. Üni. Ziraat Fak. Yayınları: 567, Bilimsel Araştırma ve İncelemeler: 330, Ankara
8. **Aras, A.**, 1988. Tarım Muhasebesi. Ege Üni. Ziraat Fak. Yayınları. No 486, İzmir.
9. **Sing, D. ve Daulta, B.S.** 1986. Effect of Pruning Severity on Growth Flowering at Various Nodal Position in Peach. Haryana Journal of Hort. Sci. 15 (3/4): 200-205, India.
10. **Deveci, L.**, 1967. Şeftali Ziraatı. Gebze.